2021-13 i 14-RE

Causa 2021-13 i 14-RE
(Barbolla Barbero i d'altres c/ Principat d'Andorra)

Números de registre: 53-2021 i 56-2021. Recursos d'empara

Sentència del 19 d'abril del 2021

BOPA núm. 48, del 28 d'abril del 2021

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, l'1 de febrer del 2021, per les representacions processals respectives del Sr. Sergi Barbolla Barbero i del Sr. David Alexandre Regalo Alves, mitjançant el qual interposen un recurs d'empara contra l'aute de l'11 de gener del 2021, dictat per la Batllia de Guàrdia (Penal), i, contra l'aute del 15 de gener del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució, i, del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a un procés degut i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que declari la il·legalitat de la detenció dels recurrents, declarant nuls els autes impugnats per vulnerar: el dret a la jurisdicció en els vessants esmentats "*per haver impedit als nostres mandants i als seus lletrats fer les al·legacions en què volien fonamentar llur detenció il·legal, presumint com arguments els efectuats per altres detinguts que no foren part en el procediment d'habeas corpus, i a la llibertat, per existir dues raons en la detenció il·legal, segons preveuen els apartats a), c) i d) de l'art. 6 LTPJ (...). Subsidiàriament i pel cas que el tribunal considerés que no s'han vulnerat els drets denunciats anteriorment, interessem es declari la vulneració del dret a la llibertat dels recurrents per haver realitzat fora de termini la pròrroga de presó en l'aute del 7 de setembre del 2020, havent estat detinguts il·legalment un dia. I en aplicació de l'art. 6 LTPJ, s'acordi la immediata posada en llibertat*". Així mateix, demanen que mentre es tramita aquest procediment s'acordi la llibertat provisional dels recurrents;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 3 de febrer del 2021, per la representació processal del Sr. Soleman Raguig El Bachiri, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute de l'11 de gener del 2021, dictat per la Batllia de Guàrdia (Penal), i, contra l'aute del 15 de gener del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que declari la il·legalitat de la detenció del recurrent, d'acord amb les disposicions a), c) i d) de l'article 6 de la Llei transitòria de procediments judicials, per haver-se vulnerat el seu dret a la llibertat, declarant nuls els autes impugnats i acordant la seva immediata posada en llibertat;

Vista la Constitució, especialment els articles 9, 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 17 de febrer del 2021, que va acumular els recursos d'empara 2021-13-RE i 2021-14-RE i va admetre a tràmit la causa acumulada, sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 9 de març del 2021, pel Ministeri Fiscal;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 10 de març del 2021, per la representació processal del Sr. Sergi Barbolla Barbero;

Vist que ni la representació processal del Sr. David Alexandre Regalo Alves, ni la del Sr. Soleman Raguig El Bachiri no han presentat cap escrit d'al·legacions en el termini atorgat;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per les representacions processals respectives dels recurrents i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Jean-Yves Caullet;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 10 de maig del 2020, la batlle actuant en funcions de guàrdia, va dictar un aute en què, entre altres mesures, declarava processats els Srs. Soleman Raguig El Bachiri, David Alexandre Regalo Alves, Sergi Barbolla Barbero i una quarta persona, per un presumpte delicte major d'introducció i de possessió de droga tòxica tipus marihuana destinada al tràfic en gran quantitat i per una presumpta contravenció penal continuada de consum continuat de cànnabis o droga de toxicitat similar; i, decretava la presó preventiva sense fiança d'aquests processats.

1.2. El 7 de setembre del 2020, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia, va dictar un aute mitjançant el qual decidia prorrogar el termini de presó preventiva per un període de quatre mesos.

1.3. El 28 de novembre del 2020, en relació amb el Sr. Sergi Barbolla Barbero, i, el 9 de desembre del mateix any, respectivament, en relació amb els Srs. David Alexandre Regalo Alves i Soleman Raguig El Bachiri, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia, mitjançant els autes corresponents, va reformar l'aute de processament del 10 de maig del 2020 i va substituir la mesura de presó provisional per la de llibertat provisional condicionada a justificar l'exercici d'un treball regular, a comparèixer davant la seva oficina el primer dia de cada mes, a abstenir-se d'entrar en contacte amb els altres processats i encausats, a lliurar el seu passaport, a romandre al Principat i a sotmetre's a tractament mèdic, psiquiàtric i psicològic a la Unitat de Conductes Addictives (UCA).

1.4. El Ministeri Fiscal va formular recurs d'apel·lació contra els tres autes anteriorment esmentats, i, el 18 de desembre del 2020, pel que feia al Sr. Sergi Barbolla Barbero, i, el 30 de desembre del

mateix any, respectivament, pels Srs. David Alexandre Regalo Alves i Soleman Raguig El Bachiri, el Tribunal de Corts va acordar estimar el recurs d'apel·lació i va revocar la decisió de llibertat provisional condicionada de la batlle instructora respecte dels tres processats.

1.5. El mateix dia en què el Tribunal de Corts va dictar les decisions de revocació, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia va acordar la seva execució i, per consegüent, va decretar de nou la presó preventiva dels tres processats.

1.6. Les representacions processals respectives dels processats van interposar un procediment d'*habeas corpus*, ja que consideraven que se'ls havia privat de llibertat de manera il·legal, i que, per tant, s'havia vulnerat el seu dret a la llibertat.

1.7. L'11 de gener del 2021, la Batllia de Guàrdia va dictar un aute en què decidia denegar les peticions escrites dels tres processats, declarant ajustada a Dret la seva situació de privació de llibertat.

1.8. Les representacions processals respectives dels processats van interposar recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 15 de gener del 2021, el Tribunal de Corts va acordar desestimar aquests recursos d'apel·lació i va confirmar íntegrament la decisió de la Batllia de Guàrdia.

1.9. L'1 de febrer del 2021, les representacions processals respectives del Sr. Sergi Barbolla Barbero i del Sr. David Alexandre Regalo Alves van interposar un recurs d'empara conjunt contra l'aute de l'11 de gener del 2021, dictat per la Batllia de Guàrdia (Penal), i, contra l'aute del 15 de gener del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució, i, del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a un procés degut i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

1.10. El 3 de febrer del 2021, la representació processal del Sr. Soleman Raguig El Bachiri va interposar un recurs d'empara contra l'aute de l'11 de gener del 2021, dictat per la Batllia de Guàrdia (Penal), i, contra l'aute del 15 de gener del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació dels recurrents

- En primer lloc, els recurrents del primer recurs d'empara (2021-13-RE) addueixen la vulneració dels seus drets a la defensa i a un procés degut en la tramitació del procediment d'*habeas corpus*, ja que la batlle de guàrdia no hauria escoltat les seves al·legacions i hauria pressuposat els seus arguments, sense haver realitzat la compareixença sol·licitada.

- Retreuen en particular a la batlle de guàrdia haver utilitzat també com a argument per evitar la seva compareixença, la situació sanitària actual, ja que l'article 58 de la Llei 16/2020, del 4 de desembre, de noves mesures excepcionals i urgents per la situació d'emergència sanitària causada per la pandèmia del SARS-CoV-2, preveu dur a terme actuacions mitjançant videoconferència.

- En segon lloc, els recurrents al·leguen substancialment que el darrer aute de pròrroga de la seva presó provisional va ser dictat el 7 de setembre del 2020 i que el termini de quatre mesos s'escolava

el 10 de gener del 2021 (o com a molt el 7 de gener del 2021, destacant que aquest debat està actualment davant el Tribunal Constitucional). Per tant, demanen que cas que es desestimin les seves pretensions en relació amb la impossibilitat de suspendre la presó provisional, es declari la vulneració del dret a la llibertat dels recurrents per haver estat detinguts de manera il·legal, ja que haurien estat en presó provisional més de quatre mesos (121 dies).

- Contràriament a allò que raona la batlle de guàrdia, la llibertat provisional adoptada en el seu dia per la batlle instructora no suposa que el termini de presó provisional quedés suspès. Aquest raonament no està recollit en cap resolució, ni es pot basar en cap disposició de l'article 108 del Codi de procediment penal.

- Segons el seu parer, quan la batlle de guàrdia parteix del fet que la llibertat provisional suspèn el còmput de la presó provisional, comet un error. Destaquen que els autes del Tribunal de Corts van revocar la llibertat provisional condicionada i no la suspensió de la presó provisional. Es tracta de dues situacions processals diferents. Insisteixen en què la batlle instructora no va suspendre la mesura de presó provisional, sinó que va deixar la mesura sense efecte i la va substituir per la llibertat provisional.

- També al·leguen un segon error pel fet de considerar un còmput en dies en lloc del còmput de data a data, establert a l'article 42.3 de la Llei qualificada de la Justícia.

- Posen en relleu que les pròrrogues de presó provisional s'acorden per quatre mesos, cosa que garanteix la seva revisió, però això no implica que s'hagin de complir els 4 mesos de manera efectiva, sinó que s'han de revisar els motius del manteniment en presó provisional.

- Per acabar, en el recurs d'empara 2021-13-RE, els recurrents demanen al Tribunal Constitucional que declari la il·legalitat de la seva detenció i que declari nuls els autes impugnats per vulnerar el dret a la jurisdicció. Subsidiàriament, i pel cas que el Tribunal considerés que no s'han vulnerat els drets denunciats anteriorment, demanen que es declari la vulneració del seu dret a la llibertat per haver realitzat fora de termini la pròrroga de presó en l'aute del 7 de setembre del 2020, havent estat detinguts il·legalment un dia. I, en aplicació de l'article 6 de la Llei transitòria de procediments judicials, s'acordi la seva posada en llibertat immediata. Així mateix, demanen que mentre es tramita aquest procediment s'acordi la seva llibertat provisional.

- En el recurs d'empara 2021-14-RE, el recurrent demana al Tribunal Constitucional que declari la il·legalitat de la seva detenció, d'acord amb les disposicions a), c) i d) de l'article 6 de la Llei transitòria de procediments judicials, per haver-se vulnerat el seu dret a la llibertat, declarant nuls els autes impugnats i acordant la seva immediata posada en llibertat.

2.2. Argumentació del Tribunal de Corts

- Pel que fa a la petició de convocatòria d'una vista oral davant el Tribunal de Corts en el marc del procediment de l'*habeas corpus* en apel·lació, aquest Tribunal exposa que l'article 11 de la Llei transitòria de procediments judicials exigeix un tràmit d'audiència que en aquest cas es compleix amb el trasllat del recurs d'apel·lació al Ministeri Fiscal, part apel·lada en el procediment.

- Pel que fa a la vulneració dels drets continguts en el dret a la jurisdicció, per tal com la batlle de guàrdia no hauria escoltat l'argumentació dels recurrents, el Tribunal de Corts destaca que es van presentar tres peticions d'*habeas corpus*, les quals es fonamentaven de manera meridianament clara

sobre la il·legalitat de la presó provisional per l'escolament del termini de presó provisional o sobre el fet que no s'havia acordat una segona pròrroga de presó provisional. La batlle de guàrdia va acordar resoldre les tres peticions en un únic aute després d'haver escoltat el Ministeri Fiscal, decidint la seva denegació sense cap altre tràmit.

- Conclou que el procediment seguit per la batlle de guàrdia s'ajusta correctament a les disposicions de l'article 11 anteriorment esmentat, perquè no es va arribar a incoar el procediment, ja que va considerar que les peticions mancaven de fonament, raonant que no havia transcorregut el termini de 4 mesos de la primera pròrroga per poder valorar l'oportunitat de la segona, atès que cap dels processats havia estat en situació de presó provisional en la integritat d'aquest termini.

- Pel que fa a la vulneració del dret a la llibertat, després de citar l'article 9 de la Constitució que estableix el dret a la llibertat i les seves excepcions, així com el procediment de l'*habeas corpus*, en particular, l'article 6 de la Llei transitòria de procediments judicials que estableix un *numerus clausus* dels supòsits en què una persona es pot considerar detinguda il·legalment, el Tribunal de Corts constata que des del 7 de setembre del 2020, data de la pròrroga de la presó provisional fins a la interposició del procediment d'*habeas corpus*, el Sr. Sergi Barbolla Barbero va restar en presó provisional 108 dies i els Srs. David Alexandre Regalo Alves i Soleman Raguig El Bachiri 107 dies respectivament, quan el termini de 4 mesos correspon a 120 dies.

- Considera que la pretensió d'incloure dins del termini de presó provisional, els dies que els recurrents van estar en llibertat provisional és absolutament irraonable i està mancada de tota fonamentació jurídica.

- Conclou que atès que és obvi que la situació de llibertat provisional és absolutament incompatible amb la de presó provisional, no cal procedir a una major motivació.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- Pel que fa a la vulneració eventual del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució, el Ministeri Fiscal recorda que el procediment d'*habeas corpus* no estableix la compareixença preceptiva dels recurrents, i cita l'aute del 17 de febrer del 2021, recaigut en la causa 2021-6 i 7-RE del Tribunal Constitucional relativa a aquest procediment, cas totalment aplicable en aquesta causa, segons el seu parer.

- Pel que fa al còmput dels terminis, considera que la interpretació efectuada per la jurisdicció ordinària no implica una aplicació retroactiva de la resolució de pròrroga de la presó, sinó que compleix de manera estricta aquesta resolució que estableix de forma clara i directa que els processats havien d'haver estat en presó preventiva 4 mesos, per quant la interrupció de la situació de presó provisional suposa la conseqüència lògica d'arribar als 120 dies de presó.

El següent aute de pròrroga va ser notificat el 21 de gener del 2021 i, per tant, atès que el còmput no finalitzava pels Srs. David Alexandre Regalo Alves i Soleman Raguig El Bachiri fins al 26 de gener i pel Sr. Sergi Barbolla Barbero fins al 27 de gener, les mesures previstes en aquesta matèria per la llei han estat formalment respectades.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara acumulat per no haver-se produït la vulneració dels drets al·legats.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El Tribunal Constitucional no és un tribunal de tercera instància, ni un tribunal suprem. No obstant això, si ha de verificar el respecte de drets substancials, el control d'aquest Tribunal en el marc del recurs d'empara consisteix a determinar si els justiciables han estat privats o no de la protecció efectiva dels seus drets fonamentals.

3.2. En primer lloc, és procedent examinar la vulneració dels drets a un procés degut i a la defensa al·legada únicament pels recurrents de la causa 2021-13-RE.

Els recurrents de la causa 2021-13-RE consideren que la batlle instructora, una vegada interposat el procediment d'*habeas corpus*, hagués hagut d'acceptar la seva petició de compareixença i, d'aquesta manera, interpreten les disposicions legislatives que regulen el procediment d'*habeas corpus* de manera diferent de com ho va fer la batlle de guàrdia, interpretació confirmada pel Tribunal de Corts.

La interpretació de les lleis correspon en principi a la jurisdicció ordinària i, per tant, el Tribunal Constitucional s'ha de limitar a examinar si la interpretació efectuada ha dut a una privació dels drets fonamentals dels justiciables continguts a l'article 10 de la Constitució.

Ara bé, els recurrents han tingut accés al procediment d'*habeas corpus*, establert per garantir el seu dret a la llibertat.

Si bé van optar per formular la seva petició per escrit, van sol·licitar ser escoltats en complement de la seva demanda que era particularment succinta, però no hi ha cap disposició legal que obligui la Batllia de Guàrdia a respondre afirmativament a aquesta demanda.

Altrament, aquesta interpretació va ser confirmada pel Tribunal de Corts quan es va pronunciar sobre el recurs d'apel·lació presentat pels recurrents, els quals no van exposar cap dels arguments que haguessin volgut presentar davant la batlle de guàrdia.

Per tant, cal concloure sobre aquesta qüestió que els recurrents han tingut accés a la jurisdicció en una doble instància i des d'aquest punt de vista no s'han vulnerat els drets reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Els recurrents també manifesten que la referència als arguments d'altres processats en la mateixa causa, efectuada per la batlle de guàrdia, implica que la seva decisió està mancada de lògica i de fonamentació, motius pels quals també vulneraria els drets de l'article 10 de la Constitució.

Sobre aquesta qüestió, cal considerar que pel fet de no atenir-se estrictament a la demanda escrita d'*habeas corpus* dels recurrents i situant la seva decisió en el context de la causa inicial en relació amb els altres processats, referint-se a la similitud de les situacions, la batlle de guàrdia només va aprofundir la motivació de la seva decisió anant més enllà de la simple consideració literal de la demanda.

Es pot entendre que la seva conclusió, d'altra banda, confirmada en apel·lació, no sigui del grat dels recurrents, però aquesta consideració no permet qualificar-la d'il·lògica o d'arbitrària.

Per consegüent, pels motius que s'acaben d'exposar, no es pot estimar la vulneració dels drets a un procés degut i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

3.3. En segon lloc, cal examinar la vulneració del dret a la llibertat de tots els recurrents, reconegut a l'article 9.1 de la Constitució.

En aquest cas també, hi ha dues interpretacions de la normativa en matèria de detenció provisional, i malgrat que la interpretació de la llei correspon a la jurisdicció ordinària, aquest Tribunal, respecte del dret a la llibertat, ha de verificar que la interpretació efectuada per la batlle de guàrdia, i confirmada pel Tribunal de Corts, respecti degudament l'equilibri essencial entre el dret fonamental a la llibertat i les seves restriccions establertes per la llei, les quals venen derivades de les necessitats de la Justícia i de la seguretat pública.

Aquest equilibri establert per la llei té per finalitat que les persones processades puguin ser encarcerades provisionalment per evitar, a l'espera del seu judici, essencialment i entre d'altres, el risc d'una nova comissió del delicte imputat, el risc de la seva sostracció a la Justícia o l'entorpiment del normal desenvolupament de la instrucció.

Es tracta d'una mesura cautelar que ha de permetre evitar els riscs esmentats en uns terminis estrictament emmarcats per la llei per tal de poder arribar a una decisió judicial.

Així, en aquest cas, la decisió que va decretar la presó provisional i la decisió de pròrroga d'aquesta presó per 4 mesos més tenien per objectiu evitar els motius esmentats de risc de reiteració del delicte, de sostracció a l'acció de la Justícia i d'entorpiment del normal desenvolupament de la instrucció durant 8 mesos, comptats de data a data, termini considerat necessari per dur a terme la instrucció de la causa penal.

El Tribunal Constitucional considera que l'incident de la posada en llibertat provisional condicionada dels recurrents, que també és una altra mesura prevista per la llei per evitar els motius anteriorment esmentats, no modifica la data de la finalització de la mesura de presó provisional adoptada.

De manera que, l'aute del 30 de desembre del 2020 del Tribunal de Corts que va anul·lar la posada en llibertat provisional condicionada dels recurrents, restableix simplement en els seus efectes, i, per tant, en les seves dates d'inici a final, la decisió precedent de posada en presó provisional.

Per aquest motiu, com que la decisió de la batlle instructora mitjançant la qual s'executa l'aute del Tribunal de Corts no conté cap esment de data o de termini, la data de finalització de la pròrroga de la presó provisional havia de ser la prevista.

Ara bé, considerar que el període de llibertat provisional condicionada ha suspès l'execució de la durada prevista per a la presó provisional i que quedaria, doncs, una durada de presó provisional per efectuar, donaria a la presó provisional un caràcter diferent al d'una mesura cautelar.

Per consegüent, considerant que en el marc de l'equilibri delicat entre les disposicions legals que el limiten i el dret a la llibertat, reconegut per la Constitució, el respecte d'aquest darrer ha de prevaler en cas de dubte i aquest Tribunal Constitucional considera, així, que els recurrents no haguessin hagut de ser mantinguts en presó provisional més enllà del 10 de gener del 2021.

Per aquests motius, el Tribunal Constitucional declara que s'ha vulnerat el dret a la llibertat dels recurrents.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar parcialment el recurs d'empara presentat per les representacions processals respectives del Sr. Sergi Barbolla Barbero i del Sr. David Alexandre Regalo Alves, i, estimar el recurs d'empara presentat per la representació processal del Sr. Soleman Raguig El Bachiri.

2. Declarar que s'ha vulnerat el dret a la llibertat individual, establert a l'article 9.1 de la Constitució, dels Srs. Sergi Barbolla Barbero, David Alexandre Regalo Alves i Soleman Raguig El Bachiri.

3. Anul·lar l'aute de l'11 de gener del 2021, dictat per la Batllia de Guàrdia (Penal), i, els autes respectius del 15 de gener del mateix any, dictats pel Tribunal de Corts (núm. 6000005/2021 i 6000006/2021).

4. Ordenar a la jurisdicció penal competent que posi en llibertat, amb les condicions que estimi pertinents, els Srs. Sergi Barbolla Barbero, David Alexandre Regalo Alves i Soleman Raguig El Bachiri, sense perjudici de les decisions ulteriors derivades del seu processament respectiu.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a les representacions processals respectives dels recurrents, al president de la Batllia, al president del Tribunal de Corts i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 19 d'abril del 2021.

Josep-D. Guàrdia Canela
President

Jean-Yves Caullet
Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy
Magistrat

Dominique Rousseau
Magistrat